

PORADŇA PRE OBČIANSKE A ĽUDSKÉ PRÁVA

CENTER FOR CIVIL AND HUMAN RIGHTS

KRIVÁ 23, 040 01 KOŠICE, SLOVENSKO

- » telefón/fax: 055 – 68 06 180 » mobil: 0908 69 55 31
- » www.poradna-prava.sk » poradna@poradna-prava.sk
- » IČO: 37 86 72 70 » bankove spojenie: 5519629/5200

V Košiciach, 25.04.2016

Násilne sterilizovaná rómska žena sa na košickom okresnom súde domohla spravodlivosti

Okresný súd Košice II rozhodol o porušení práv rómskej ženy, ktorá bola v minulosti bez jej informovaného súhlasu sterilizovaná v miestnej Univerzitnej nemocnici L. Pasteura. Súd uložil nemocnici povinnosť sa ospravedlniť a v ostatnom rozsudku zo dňa 19.02.2016 priznal žene aj finančné odškodnenie v požadovanej plnej výške takmer 17 000 Eur. Rozsudok v časti priznaného finančného odškodnenia nie je právoplatný, keďže nemocnica sa voči nemu odvolala.

Poškodená rómska žena bola sterilizovaná v roku 1999 počas predčasného pôrodu svojho druhého dieťaťa, ktorý bol vedený cisárskym rezom. O tom, že jej plánujú vykonať počas pôrodu sterilizáciu ju lekár informoval až na pôrodnej sále počas silných pôrodných kontrakcií, kedy mala obavy o život svojho ešte nenarodeného dieťaťa. Na druhý deň jej bola poskytnutá informácia, že jej bola vykonaná sterilizácia, žiadne iné informácie o vykonanom zákroku a jeho následkoch jej neboli poskytnuté. Neskôr zistila, že v jej zdravotnej dokumentácii sa nachádzala ňou podpísaná písomná žiadosť o vykonanie sterilizácie, datovaná v deň pôrodu, akoby ona sama vykonanie zákroku iniciovala. Poškodená žena sa preto v roku 2005 obrátila na súd. V podanej žalobe na ochranu osobnosti namietala, že sterilizácia jej bola vykonaná bez tzv. informovaného súhlasu, t.j. bez toho, aby jej boli poskytnuté vyčerpávajúce informácie o povahe a následkoch zákroku a tiež dostatočný čas a priestor k zváženiu tak závažného zásahu do jej reprodukčných práv. Domáhala sa ospravedlnenia a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 500 000 Sk.

Všeobecné sudy žalobu poškodenej ženy najprv zamietli. Ústavný súd však v roku 2009 konštatoval, že svojimi rozhodnutiami porušili jej ústavné právo na spravodlivý súdny proces a prípad vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Ten v roku 2011 rozhodol o porušení práv rómskej ženy a priznal jej odškodnenie vo výške 1500 Eur. Krajský súd o dva roky neskôr rozhodnutie zrušil a prípad vrátil späť súdu prvého stupňa, pretože výška odškodnenia nebola primeraná k závažnosti zásahu do jej práv vykonanou sterilizáciou. Krajský súd pritom odkázal rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu v prípade *V.C. a proti Slovensku*, ktorý v obdobnom prípade považoval za primerané odškodnenia za vykonanie nezákonnej sterilizácie sumu 31 000 Eur.

Nemocnica sa v súdnom konaní obhajovala tvrdením, že vykonaná sterilizácia bola vykonaná z dôvodu ohrozenia života poškodenej ženy počas pôrodu. Okresný súd v súlade s rozhodnutiami štrasburského súdu z ostatných rokov potvrdil, že sterilizácia nikdy nie je život zachraňujúci úkon a lekár ju nemôže vykonať bez informovaného súhlasu pacientky. Nezákonná sterilizácia bola poškodenej žene vykonaná vo veku 24 rokov a mala negatívny dopad na jej rodinný život, ako aj negatívny psychologický dopad na ňu samotnú. Poškodenej žene rozhodnutím zo dňa 19.02.2016 okresný súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy v požadovanej plnej výške 16 597 Eur (pôvodne 500

000 korún slovenských). Rozhodnutie nie je právoplatné a žalovaná nemocnica sa voči nemu odvolala.

"Potešilo ma, že po viac ako desiatich rokoch som sa konečne dočkala zadostučinenia. Aj keď žiadne peniaze na svete mi moje zdravie a to čo som pretrpela nevrátia, je podľa mňa dôležité, aby sa ženy ako ja domáhali spravodlivosti. Chcem preto povzbudiť iné rómske ženy, aby sa nebáli a bránili sa, ak sú ich práva porušované. Zarmútilo ma, že sa nemocnica proti rozsudku opäť odvolala, avšak verím, že aj odvolací súd v mojom prípade rozhodne spravodlivo," povedala k rozhodnutiu súdu poškodená žena.

Bezplatnú právnu pomoc poškodenej rómskej žene dlhodobo sprostredkovala mimovládna organizácia Poradňa pre občianske a ľudské práva.

Advokátka spolupracujúca s Poradňou a právna zástupkyňa poškodenej ženy Vanda Durbáková v súvislosti s rozhodnutím okresného súdu povedala: *"Rozhodnutie je v súlade s domácimi a medzinárodnými právnymi predpismi na ochranu ľudských práv. Kľúčové pre jeho dosiahnutie boli nesporne rozsudky štrasburského súdu proti Slovensku v obdobných prípadoch. Trvalo však neuveriteľných vyše desať rokov, kým domáci súd priznal poškodenej žene primerané odškodnenie. Svedčí to z môjho pohľadu o tom, že naše súdy stále nedokážu zabezpečiť účinný prístup k spravodlivosti v prípadoch porušovania základných ľudských práv. Verím však, že toto rozhodnutie bude pre zdravotnícky personál ďalším signálom, že nerešpektovanie reprodukčných práv žien a ich slobodnej informovanej voľby v tejto oblasti je absolútne neprípustné."*

"Doteraz zdokumentované prípady tejto praxe a viaceré rozhodnutia súdov naznačujú, že na Slovensku a v bývalom Československu bolo v ostatných desaťročiach nezákonne sterilizovaných množstvo rómskych žien. Je však otázkou, či je efektívne, aby sa každá domáhala spravodlivosti súdnou cestou. Som presvedčená, že by v tomto smere mali popri súdoch prevziať zodpovednosť aj ďalšie dve zložky štátnej moci. Mala by vzniknúť nezávislá komisia, ktorá by celú túto nezákonnú prax účinne prešetrila a poškodené ženy odškodnila. Podobným komplexným spôsobom sa s praxou nezákonných sterilizácií žien etnických menšín vyrovnávali v minulosti aj iné krajiny ako Švédsko či Peru. Napokon aj v Českej republike sa o tomto spôsobe odškodnenia nezákonne sterilizovaných rómskych žien nedávno veľa diskutovalo na vládnej úrovni. Slovenská vláda túto otázku žiaľ dlhodobo absolútne ignoruje," dodáva na záver advokátka Durbáková.

- KONIEC -

Kontakty:

Vanda Durbáková – advokátka spolupracujúca s Poradňou a právna zástupkyňa poškodenej rómskej ženy, tel. č.: 0908 695 531; e-mail: poradna@poradna-prava.sk

Poradňa pre občianske a ľudské práva je mimovládna organizácia, ktorá sa venuje ochrane ľudských práv a slobôd so zameraním na ochranu práv menšín a ochranu pred diskrimináciou. Pozornosť dlhodobo venuje predovšetkým otázkam diskriminácie rómskej etnickej skupiny v rôznych oblastiach života na Slovensku. Venuje sa tiež ochrane reprodukčných práv a problematike policajného násillia. Poradňa vo svojej práci rozvíja metódu strategického vedenia súdnych sporov v prípadoch diskriminácie a porušovania ľudských práv menšín. Zabezpečuje sprostredkovanie bezplatného právneho poradenstva vo vybraných prípadoch porušenia ľudských práv a právneho zastupovania v konaniach pred slovenskými súdmi a Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu. Vykonáva tiež terénny monitoring, advokačné aktivity vo vzťahu k štátnym inštitúciám a realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti ochrany pred diskrimináciou pre odbornú a laickú verejnosť. Web: www.poradna-prava.sk